

Interview
Интервю

БЪЛГАРСКИЯТ НЕ Е СРЕД МАЛКИТЕ ЕЗИЦИ

Интервю с проф. д-р Елизабет Шоре, Славянски семинар
към Университета „Алберт Лудвиг“ във Фрайбург, Германия

Татяна Дикова

Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“

– Проф. Шоре, винаги ще свързваме името Ви с това, че поставихте началото на лектората по български език, литература и култура в Университета във Фрайбург в твърде труден период за българистиката в Европа. В много университети лекторатите се редуцираха или просто се закриваха. Продължава ли интересът на младите хора към българския език във Вашия университет?

– Продължава. Студентите не са много, но са изключително мотивирани да изучават българския език. В момента съм в България, за да избегнем новия лектор българист.

За нас бе истинско удоволствие да работим с лектори като проф. Румяна Конева – днес директор на Българския културен институт „Дом Витгенщайн“ във Виена, с доц. д-р Светла Черпокова – преподавател в Пловдивския университет „Паисий Хилендерски“. Те са еталон за лектор – инициативни, упорити, отдадени на работата, и вдигнаха летвата високо. Благодарение на тяхната инициативност и организационна работа се осъществи идеята за научна конференция на млади българисти от Европа и на техните преподаватели. Тя стана традиция. Провежда се всяка година през декември в „Дом Витгенщайн“. За нас е много важно кой ще ги наследи, за да продължим да развиваме българистиката в Университета във Фрайбург.

– Ръководител сте на големи международни проекти. Разкажете за един от тях.

– От години наш партньор е Руският държавен университет за хуманитарни науки. Повече от 10 години развиваме съвместна магистърска програма. Изпълняваме научни проекти. Натрупан е немалък опит, който съвсем естест-

вено прераства в нещо ново – съвместна докторска програма. Това е първата в Германия съвместна докторска програма с Русия в областта на хуманитарните науки, а към момента въобще за всички науки.

Проектът е уникален и е сериозно предизвикателство. Немски и руски докторанти ще се подготвят по една и съща програма. Като по два месеца немските докторанти ще учат в Москва, руските – в Университета във Фрайбург. Важното е, че с тази докторска програма ние прилагаме в действие едно съвместно образование, съвместна подготовка на млади специалисти под ръководствата на немски и руски учени.

– Колко и какви лекторати има днес към Славистичния семинар на Фрайбургския университет?

– Основният език е руският. А като втори език бъдещите слависти избират да изучават чешки, полски, хърватски и български език.

– И веднага възниква въпросът – каква е ролята на лектора, за да привлече повече студенти и те да изберат да учат даден език?

– Неговата роля е изключително важна. Например лекторатът по хърватски език няма лектор. Учителка се занимава със студентите три пъти седмично съобразно нивото на владеене на езика. Разбира се, тя не може да се издържа със средствата, които получава за това. Има друга професия, а обучението на студентите е допълнителен ангажимент.

Съвсем друга е ролята на лектора. Да вземем за пример преподавателите по руски език – те са част от цял екип. Реално са официални носители на руския език и което е много важно – на руската култура.

Много зависи от личността на лектора, за да не кажа всичко. Ако е способен и отдаден на преподавателската и изследователската си работа, ако върши всичко с ентузиазъм, той ще има успех. Все повече студенти ще се интересуват от съответния език и култура.

Лекторът не е просто преподавател, той е посланик на културата и езика на своя народ и държава пред студентите, с които работи. Затова от него се очаква да бъде изключително деен. Да организира научни и културни форуми, празници и други инициативи. Всичко опира до фантазията на лектора.

Отново ще се върна на проф. Конева като лектор по български език и култура в Университета във Фрайбург. Тя ни организираше заедно да празнуваме 8 декември – празника на българските студенти. Като изследовател на делото на проф. Иван Шишманов, бе сред инициаторите в Университета във Фрайбург да се постави мемориална плоча на блестящия учен – един от основателите на Софийския университет. Проф. Шишманов живее във Фрайбург в началото на 20-те години на миналия век. Прави проучвания в университетската библиотека в областта на сравнителното културознание.

На проф. Конева е и идеята да обедини студентите и техните лектори от европейски университети в конференция, която всяка година се провежда в

„Дом Витгенщайн“, за да работят заедно няколко дни. С изпълнението на тази идея се зае доц. Черпокова, която наследи проф. Конева като лектор по български език и култура. Тя разработваше темите със студентите, мотивираше ги да участват във форума. Естествено продължение на тази организация е издаването на сборници със студентските и докторантските разработки, в което участва и „Аз-буки“. За мнозина това са първи публикации – признание за вложения труд.

– Как младият човек избира езика, който да изучава, например български?

– Трудно е да се каже. Младите хора са с твърде разнообразни интереси, много любознателни и любопитни. Някои например търсят уникалността. Често изборът им зависи, както вече стана дума, и от личността на лектора. Разбира се, като преподаватели в Славянския семинар, можем да ги посъветваме, да ги насочим. Но изборът е техен.

Влияние оказва и програмата ни за академичен обмен DAAD, която финансира едногодишно обучение на студентите в различни европейски университети. Сред партньорите на Университета във Фрайбург по тази програма е Великотърновският университет „Св. св. Кирил и Методий“, а в Русия – Държавният университет в Твер.

Във Фрайбург бъдещите слависти интензивно изучават руски език. Задължително избират и втори измежду останалите славянски езици.

– Каква е ролята на „малките езици“? Има ли опасност да изчезнат?

– Има такава опасност. Като филолог, много се страхувам за съдбата на „малките езици“. Но бързам да кажа, че българският език не е сред „малките езици“.

Учудена съм, че дори в Москва с мен, филолога, предпочитат да говорят на английски език. Това е опасно, защото хората губят способността да говорят на своя език.

На английски аз мога да контактувам и в България. Тогава защо ми е да се занимавам, да изучавам и да изследвам вашия език и култура? Това е прост пример пред какви опасности е изправен един език, особено ако е от т.нар. „малки“.

Пак ще повторя – българският език не е сред тях.

Но когато масово се общува на един език, постепенно се губят многообразието и богатството на останалите езици. Те полека-лека умират и това е много тъжно. Загубата на един език е културна загуба за цялото човечество. Имам такава чувствота, че с него си отива и многообразието във възприятията за света. Ако гледаме на света само от „позицията“ на английския език, човечеството ще загуби много, ще загуби възможността да приема и възприема другия. Защото комуникацията върви чрез езика и неговото многообразие. Загубата на това многообразие е опасно.

Аз например съм от Австрия. В семейството ни не говорим на диалект. Но използваме богатството на немския австрийски. Има много думи, които нямат еквивалент в немския. Те го обогатяват, а с това ставаме по-богати във възприятията си за света.

– **Знаете, че в Европа има немалко т.нар. неделни български училища. Те имат идея младите ни сънародници да имат възможност да държат зрелостен изпит и на родния си език. Има ли рационалност в това предложение?**

– Не съм запозната с идеята. Разбира се, когато младият човек държи зрелостен изпит и на майчиния си език, той лесно би могъл да се върне в родината и да продължи образованието си в университета.

В Германия руските младежи посещават подобни училища. Държат по желание зрелостен изпит и на руски език. Организацията на изпитите е на ниво посолство, т.е. ангажимент на руската държава. Младите хора получават втора диплома, с която могат да се запишат в някой от университетите в родината си без административни усложнения.

Всичко опира до това как ще се организират нещата. На достатъчно ли високо ниво се изучава родният език. Къде и как ще се провеждат зрелостните изпити, за да се гарантират обективност и ниво на знания. Аз съм човек прагматик и мисля, че нещата не са толкова прости.

THE BULGARIAN LANGUAGE IS NOT AMONG THE SMALL LANGUAGES

An interview with Prof. Dr. h.c. Elisabeth Cheauré, Professor of Slavic Philology
(Literary Studies) and Gender Studies – University of Freiburg (Germany)

✉ **Ms. Tatyana Dikova**

Az-buki National Publishing House

Sofia, Bulgaria

E-mail: azbuki@mon.bg